

2
C

kwartaaloverzicht
binnenlandse veiligheidsdienst

3^e KWARTAAL 1981

KWARTAALOVERZICHT

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

3e KWARTAAL 1981

I N D E X K W A R T A A L O V E R Z I C H T 3^e K W A R T A A L 1981

Blz.

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

De voornaamste werkterreinen van KGB en GRU in het Westen 1

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

Het 10e congres van de Spaanse CP: Keus voor democratisch
centralisme en manifestatie van tegenstellingen 8

De anti-kernwapencampagne van de CPN 15

III. MINDERHEDEN - ACTIVISME - TERRORISME

De Westmelanesische Triple Alliantie 20

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

DE VOORNAAMSTE WERKTERREINEN VAN KGB EN GRU IN HET WESTEN

Gedurende de laatste jaren is in het Westen - ook in Nederland - in een aantal gevallen gebleken dat de civiele resp. militaire inlichtingendiensten KGB en GRU op diverse terreinen erg actief zijn. In onderstaande beschouwing wordt enige aandacht besteed aan de belangrijkste werkterreinen van deze organisaties, met daarbij enkele illustraties. Het terrein van Wetenschap en Techniek komt eerst aan de orde, vervolgens dat van de Politieke en Militaire inlichtingen.

Wetenschap en Techniek

Het meest omvangrijke terrein, waarop zowel KGB als GRU in hoog ontwikkelde landen activiteiten ontplooiën, is dat van wetenschap en techniek. Vanuit de KGB-rezidentura's zijn de officieren, behorend tot de zogenaamde X-lijn hierop werkzaam. Vanuit de GRU-rezidentura's hebben alle officieren belangstelling op dit gebied, in het bijzonder als er raakvlakken zijn met militaire technologie. Verder wordt op dit terrein geopereerd door KGB- en GRU-officieren, die zogenaamd voor studie- of handelsdoeleinden in het Westen verblijven, of die deel uitmaken van het Westen bezoekende delegaties.

Zeer veel wetenschappelijke en technische gegevens worden in het Westen beschouwd als open gegevens. De gegevens zijn algemeen toegankelijk: iedereen uit de gehele wereld kan er zonder beperking kennis van nemen. We kunnen van Sowjet-zijde belangstelling verwachten voor bijvoorbeeld gepubliceerde onderzoekresultaten van aan universiteiten verbonden wetenschappelijke instituten en soortgelijke instellingen. In dit vlak bestaat in feite dan ook een soort wetenschappelijk eenrichtingsverkeer, waardoor de Sowjet-Unie goedkoop de beschikking krijgt over research en resultaten van het Westen.

Open gegevens op commercieel terrein worden verkregen door het verzamelen van brochures, gebruiksaanwijzingen e.d. betreffende geavanceerde apparatuur. Met name op tentoonstellingen kan dit soort materiaal door een ieder worden verkregen. Het zijn echter vaak de medewerkers van KGB of GRU die zich met het verzamelen hiervan bezighouden, ook al omdat zij hierdoor in contact kunnen komen met mensen, die bewogen zouden kunnen worden tot het verstrekken van niet-open gegevens of tot het leveren van embargogoederen.

Politieke en militaire inlichtingen

Het terrein van de politieke en militaire inlichtingen wordt vanuit KGB-rezidentura's bewerkt door officieren, behorende tot de zogenaamde PR-lijn. Deze heren houden zich bezig met het inwinnen van vertrouwelijke gegevens van een meer algemene aard, dus zonder een duidelijke specialisatie in een bepaalde richting. In het politieke vlak heeft de PR-lijn evenwel enkele speciale taken toebedeeld gekregen; hij is belast met zaken als politieke beïnvloeding, desinformatie en het treffen van maatregelen, gericht op het scheppen van een zo gunstig mogelijk beeld van de Sowjet-Unie en haar politiek. Vanuit de GRU-rezidentura's wordt uiteraard wel het militaire terrein bewerkt, doch op het politieke terrein is het GRU veel minder actief dan het KGB. Bij instellingen als TASS en Radio Moskou zal men voornamelijk KGB-medewerkers aantreffen en slechts sporadisch iemand van het GRU. Bij het persagentschap Novosti is de verhouding ongeveer half om half. Het politieke en militaire terrein wordt niet alleen vanuit de rezidentura's maar ook rechtstreeks vanuit de Sowjet-Unie bewerkt. In het eerste hoofddirectoraat van het KGB bevindt zich de zogenaamde Dienst A., die zich in het bijzonder bezighoudt met de hierboven genoemde werkzaamheden op het terrein van politieke beïnvloeding enz. Bedacht moet worden dat niet alle activiteiten op het terrein van beïnvloeding e.d. KGB-activiteiten zijn: verschillende organen van het Centraal Comité der CPSU zijn eveneens actief op dit terrein. Hieronder wordt aandacht besteed aan enkele duidelijke KGB-activiteiten in deze sfeer.

Het gebeurt niet vaak dat politici geen enkele moeite behoeven te doen om inzage te krijgen in Top-Secret documenten, omdat deze hun ongevraagd via de post worden toegezonden. Toch was dit enige tijd geleden in Nederland het geval.

De gecopieerde documenten waren zelfs ordelijk gebundeld in een brochure, getiteld "Top secret documents on US forces Headquarters in Europe" met de toevoeging "Holocaust again for Europe". Een uitgever wordt niet vermeld; op de plaats waar de naam van deze meestal pleegt voor te komen, staat slechts "Information Books No. 1". Klaarblijkelijk is het de eerste in de rij. Een auteur van de inleiding op de verzameling documenten wordt niet vermeld. De inleiding is gedateerd: Londen, oktober 1980. Er komt daarna nog wel een kort naschrift van de "uitgever", luidende: "Dit boekje wordt gepubliceerd als openbare dienstverlening en als een onderdeel van de groeiende campagnes tegen nucleaire oorlog en voor de vrijheid van meningsuiting op belangrijke punten. We hopen deze dienstverlening in de toekomst uit te breiden". Daarna volgen ruim 100 bladzijden documenten over bijvoorbeeld Luchtoperaties op een toekomstige D-day; gebruik van nucleaire wapens; de doelen in de Sowjet-Unie, maar ook bijvoorbeeld in het Midden-Oosten, enz., enz.

De inleiding op deze documenten telt 13 bladzijden. Al op de tweede bladzijde wordt betoogd dat er geen sprake is van een Russische bedreiging van Europa, doch wel van een zeer wezenlijke Amerikaanse bedreiging. De inleiding hamert steeds op hetzelfde saambeeld, n.l. dat Amerika bereid is Europa op te offeren in een beperkte nucleaire oorlog. Een en ander wordt geadstrueerd aan de hand van 20 jaar oude documenten die volgens kranteberichten destijds werden gecopieerd door een Amerikaan en aan de Russen doorgespeeld. De inleiding spreekt zich niet uit over de juistheid van deze bewering. Ze zegt alleen dat deze bewering en de echtheid van de documenten nimmer is aangevochten.

De brochure is een goed voorbeeld van zowel politieke beïnvloeding als van desinformatie; het eerste via de inleiding, het tweede via de inleiding en de rangschikking van de documenten en de mogelijke vervalsing van onderdelen daarvan. Desinformatie bestaat n.l. vaak uit een gedeeltelijke en uit haar verband gerukte waarheid, eventueel aangevuld met vervalsingen en verdachtmakingen.

Onder het hoofd Wetenschap en Techniek werd gesteld dat er sprake is van een soort wetenschappelijk eenrichtingsverkeer naar de Sowjet-Unie. In de politieke sfeer kan men spreken van een propagandistisch eenrichtingsverkeer naar het westen. De Sowjet-standpunten kunnen in het westen ongehinderd worden uitgedragen. De Sowjet-propaganda wordt verspreid, hetzij als zodanig herkenbaar in de informatiebulletins der ambassades, hetzij versluierd zoals in het geval , hetzij als desinformatie zoals in de beschreven brochure. Terwijl op het terrein van wetenschap en techniek KGB en GRU bij hun activiteiten nog wel eens geconfronteerd worden met de westelijke veiligheidsdiensten, soms met uitwijzingen als gevolg, is op het gebied van politieke beïnvloeding en desinformatie die kans minder groot wegens de grote vrijheid van meningsuiting in het westen. De noodzaak om deze activiteiten van het KGB te signaleren is daardoor des te groter.

= = =

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

HET 10e CONGRES VAN DE SPAANSE CP: KEUS VOOR DEMOCRATISCH CENTRALISME EN MANIFESTATIE VAN TEGENSTELLINGEN

Van 23 juli t/m 1 augustus hield de Spaanse CP haar 10e congres. Belangrijkste punt van bespreking was de vraag of het democratisch centralisme al dan niet gehandhaafd moest worden. Gekozen werd voor het eerste. Tegelijkertijd echter gaf het congres zozeer gestalte aan de tegenstellingen binnen de partij en vormde het in zijn verloop ook zelf zozeer het omgekeerde van een op basis van het democratisch centralisme georganiseerde gebeurtenis dat de vraag rijst of dit congres niet eerder aan de uitholling van dit democratisch centralisme heeft bijgedragen dan aan de handhaving ervan.

Het gaat hier overigens om een kwestie die zich bij een aantal andere Westeuropese CP-en eveneens - in aanzet b.v. ook bij de CPN - voordoet.

Aan welk soort partij hebben de Spaanse communisten behoefte?

Dat was volgens het Franse communistische partijblad l'Humanité het eigenlijke thema van het 10 congres van de Spaanse CP (PCE) dat van 28 juli t/m 1 augustus in Madrid plaatsvond. l'Humanité sloeg daarmee de spijker op de kop want al kwamen er op het congres nog wel andere zaken aan de orde zoals Spanje's eventuele toetreding tot de NAVO, de EG en de kwestie Afghanistan, het was toch het functioneren van de partij zelf, m.n. het interne functioneren en dat dan toegespitst op de kwestie van het democratisch centralisme, waarop zich de discussies en meningsverschillen vooral concentreerden.

De partij had daar alle reden toe. Al een tijdlang n.l. gaat het haar niet zo goed. Er is sprake van een ernstig ledenverlies, terwijl tegelijkertijd diepgaande tegenstellingen de gelederen openlijk verdeeld houden.

Ledenverlies en interne tegenstellingen voor het congres

Wat het ledenverlies betreft, worden getallen genoemd van 60.000 en hoger en dat is voor een partij die nog niet zo lang geleden een ledenbestand van + 200.000 claimde een dramatische uittocht. In sommige afdelingen zou zelfs van halvering sprake zijn. In het midden gelaten wat de precieze cijfers zijn - de partij zelf doet daar geheimzinnig over - een feit is, dat zich onder de PCE-aanhang een ernstig afkalvingsproces voordoet. Het terreinverlies van de communistisch georiënteerde vakorganisatie CCOO bij de vakbondsverkiezingen eind vorig jaar en het volslagen fiasco waarop de poging om van het partijweekblad een dagblad te maken uitliep, illustreren die afkalving nog eens extra.

Ledenverlies en interne tegenstellingen staan niet los van elkaar. Toen in mei j.l. T' , lid van het executief comité en de belangrijkste economische deskundige van de partij, zijn lidmaatschap opzegde, motiveerde hij dat met een uitvoerige kritiek op de z.i. funeste gang van zaken in de PCE: de partij was te centralistisch, de basis werd niet of nauwelijks bij de besluitvorming betrokken en een partijleiding die onvoldoende representatief was voor wat er in de partij leefde, blokkeerde de vernieuwing die voor de PCE noodzakelijk was, wilde zij in het Spanje van nu een progressieve rol van betekenis kunnen spelen.

T. behoorde dan ook, voor hij opstapte, tot de "renovadores", de vernieuwers. Deze groep wil het eurocommunisme, dat door partijleider CARRILLO in de PCE is ingevoerd, nog verder ontwikkelen. Voor de vernieuwers betekent dit o.m. dat de PCE zich nog kritischer tegenover de Oosteuropese regimes opstelt dan zij nu al doet of zelfs dat zij aansluiting zoekt bij de dissidenten-bewegingen in Oost-Europa en vooral dat de partij een interne democratisering doorvoert. Een partij immers die pretendeert in politiek en maatschappij een democratische rol te willen spelen, boet aan geloofwaardigheid in als zij tegelijkertijd aan een ondemocratische interne structuur vasthoudt. De vernieuwers willen daarom dat het optreden van verschillende stromingen of tendenzen binnen de partij formeel wordt toegelaten en dat de hele interne besluitvorming wordt gedecentraliseerd. Met hun voorstellen stellen de vernieuwers in feite het democratisch centralisme ter discussie, hoewel zij dat zelf veelal niet willen toegeven en volhouden dat de stromingen die zij beogen, niets te maken hebben met de binnen het democratisch centralisme zo verfoeide "fractievorming". Deze groep vindt vooral aanhang onder de intellectuelen in de partij maar vormt toch een vrij brede stroming - ongeveer een kwart van de congresafgevaardigden - die tot in de top van de partij haar vertegenwoordigers heeft. Zo staat de bekende AZCARATE ^{*)}, vaak genoemd als tweede man na CARRILLO, te boek als representant van deze richting.

Tegenover de vernieuwers staat een groep van orthodoxe, pro-Sowjetleden, ook wel "Afghanen" genoemd omdat zij het Sowjetoptreden in Afghanistan, dat door de PCE werd veroordeeld, goedkeuren.

x) Onlangs nog uitvoerig geïnterviewd in Info (nr.21, juni 1981), een publicatie van het Instituut voor Politiek en Sociaal Onderzoek (IPSO) van de CPN.

Deze orthodoxen, die de eurocommunistiche koers van partijleider CARRILLO volstrekt afwijzen, vormen een kleinere groep dan de vernieuwers. Het sterkst zijn zij vertegenwoordigd in het Catalaanse deel van de partij, dat optreedt onder de naam PSUC (Verenigde Socialistische Partij van Catalonië). Daar slaagden zij er in januari 1.1. in om met behulp van een andere groep, de z.g. leninisten, een resolutie aangenomen te krijgen waarin de PSUC zich afwendde van het eurocommunisme van de centrale partijleiding. Dat gebeurde met 424 stemmen tegen 359, bij 21 onthoudingen. Half juli, vlak voor het PCE-congres, wisten de eurocommunisten in de PSUC de leninisten weer aan hun kant te krijgen. Dat leidde tot de aftocht van de nog in januari gekozen PSUC-voorzitter, de op Moskou georiënteerde AR , en tot de terugkeer van de PSUC op de eurocommunistiche lijn. Ter verklaring van deze drastische koerswisseling wordt wel gesteld dat de leninisten - dat zijn degenen die zich nog altijd niet verzoend hebben met het feit dat de PCE op haar vorige congres besloot zichzelf niet langer als "leninistisch" te omschrijven - in hun opvattingen toch dichter bij de eurocommunisten staan dan bij de puur orthodoxe Sowjet-vrienden. Opgemerkt mag echter ook wel worden dat de centrale partijleiding sterke druk op de PSUC had uitgeoefend. Het verwijt dat de orthodoxen de eenheid van de partij schaadden en daarbij een buitenlandse partij (de CPSU!) de gelegenheid tot inmenging verschaften en de verwijzing naar de mislukte militaire coup in februari, waren voor CARRILLO c.s. krachtige argumenten om de PSUC weer op de eurocommunistiche PCE-lijn te krijgen. De eurocommunisten tenslotte, ook wel aangeduid als "carrillistas" (volgelingen van CARRILLO) of "officialistas" (volgers van de officiële partijlijn), vormen de vierde groep en tevens de meerderheid binnen de PCE.

Blijvende tegenstellingen tijdens het congres

Niet alleen in de PSUC maar ook elders in de partij kwam het tijdens allerlei bijeenkomsten ter voorbereiding van het congres tot confrontaties tussen deze groepen. Het bestaan en het optreden van fracties in de partij was daarmee voor het congres de centrale kwestie geworden. Tegelijkertijd maakten die voorbereidende bijeenkomsten de krachtsverhoudingen in de partij voldoende duidelijk om te kunnen concluderen dat de voorstellen van de vernieuwers het niet zouden halen.

Dat gebeurde dan ook niet. CARRILLO pakte op het congres nog eens krachtig uit met alle bekende argumenten: het toelaten van stromingen of tendenzen binnen de partij betekende wel degelijk fractievorming en het ondergraven van het democratisch centralisme, het zou de eenheid en de discipline aantasten, het actie-karakter van de partij schaden en, het ergat van alles, het zou de PCE "veranderen in een sociaal-democratische partij". Het congres verklaarde vervolgens dat binnen de PCE "noch fractionele activiteit, noch georganiseerde tendenzen" waren toegestaan. Ook de decentralisatievoorstellen van de vernieuwers werden afgewezen.

De manier waarop dat gebeurde maakte echter wel duidelijk dat het congres bepaald geen uniforme aangelegenheid was: de plannen van de vernieuwers werden verworpen met 651 tegen 273 stemmen, bij 133 onthoudingen. Een zelfde diversiteit kwam ook tot uiting bij de stemming over CARRILLO's congresrapport, n.l. 689 voor goedkeuring, 64 tegen, bij 266 onthoudingen, en bij de verkiezing van het centrale comité waarbij 33% van de afgevaardigden niet voor herverkiezing van CARRILLO in het CC stemde. Dat het congres zich niet wilde laten gebruiken als een gehoorzame stemmachine ten behoeve van de partijleiding, bleek al direct bij het begin toen de vraag aan de orde kwam hoeveel stemmen een bepaalde groep moest krijgen om tijdens de zittingen het woord te mogen voeren. De congresleiding stelde een drempel van 33% voor. Een amendement van de vernieuwers stelde voor om dat te verlagen tot 25% en dat werd aangenomen met 488 tegen 458 stemmen bij 61 onthoudingen. Achter al deze cijfers stonden heftige discussies die in enkele gevallen zelfs het handgemeen benaderden.

Deze meningsverscheidenheid werd bovendien in alle openheid uitgedragen. Zelfs de commissievergaderingen waren voor journalisten toegankelijk, zodat een toch bepaald niet pro-communistische krant als de Frankfurter Allgemeine Zeitung moest constateren dat de PCE met haar congres zelfs niet-communistische partijen qua openheid achter zich liet.

Een uitzondering op die openheid vormde de commissie voor de vaststelling van de kandidatenlijsten voor de verkiezingen voor de verschillende partijorganen. Daar werd de strijd achter gesloten deuren uitgevochten. Naar buiten kwam niettemin dat de vernieuwers hadden geprobeerd om binnen het CC een proportionele vertegenwoordiging te krijgen. Dat lukte niet en uiteindelijk namen zij genoeg met 12 plaatsen in het van 160 naar 105 leden teruggebrachte nieuwe CC, een aantal dat naar verhouding aanzienlijk lager ligt dan de 25% die zij op het

congres steeds achter zich kregen. In het eveneens - van 45 naar 24 leden - verkleinde executief comité zitten ook weer enkele vernieuwers maar opnieuw minder dan met hun aanhang in overeenstemming zou zijn geweest. Het partijsecretariaat is geheel met aanhangers van CARRILLO bezet. De orthodoxe en pro-Sowjetgroep, die op het congres niet meer dan 6% met haar standpunten haalde, wist het slechts tot een minimale vertegenwoordiging in de partijleiding te brengen.

Democratisch centralisme en fictieve eenheid

De oppositie was dus weinig succesvol geweest maar het zou onjuist zijn om hieruit te concluderen dat de aanval op het democratisch centralisme in de PCE nu met succes is afgeslagen en dat dit principe weer recht overeind staat. Het congres heeft de tegenstellingen immers niet beëindigd maar deze juist doen uitkristalliseren. De partij kan wel praten over de vraag of stromingen al dan niet kunnen worden toegestaan, die stromingen zijn er, de denkbeelden en representanten ervan zijn bekend en het congres heeft hun aanhang in beeld gebracht. De vernieuwers hebben er bovendien geen twijfel over laten bestaan dat zij zullen doorgaan met het propageren van hun opvattingen binnen de partij. Het congres zelf trouwens, met zijn openheid, zijn kritiek op de leiding, zijn tegen elkaar in stemmende afgevaardigden, staat eveneens ver af van de strak door de leiding geregisseerde en gemanipuleerde communistische partijcongressen zoals die in Oost-Europa plaatsvinden en die in de orthodoxe Sowjetoptiek de enig juiste praktijk van het democratisch centralisme laten zien.

Eerder dan een bevestiging van het democratisch centralisme zal het 10e PCE-congres mogelijk een fase blijken te zijn geweest in het uithollingsproces van dit organisatieprincipe. De PCE staat wat dit betreft overigens niet op zichzelf. Ook bij andere Westeuropese CP-en vallen praktijken te constateren, die met het democratisch centralisme naar Sowjetstijl steeds minder te maken hebben.

Zo biedt meer dan één Westeuropese communistische partijkrant (De Waarheid van de CPN, Morning Star van de Engelse CP bijv.) de mogelijkheid om in de ingezonden brievenrubriek rechtstreeks te opponeren tegen de koers van de partij. In de praktijk van het Oosteuropese democratisch centralisme mag alleen de (onjuiste) uitvoering van de partijlijn worden gekritiseerd, niet de door de leiding vastgestelde partijlijn zelf.

Ook op het punt van de door alle CP-en zo krachtig afgewezen fractievorming wijkt de praktijk bij verschillende Westeuropese CP-en soms drastisch af van de leer. In de Finse CP bijv. bestaat een orthodoxe fractie compleet met eigen pers en een blok eigen vertegenwoordigers in de leidinggevende partijorganen. In de Belgische CP vormt de ook orthodox gerichte Luikse federatie een soortgelijke bron van interne oppositie, zij het dat de zaak daar niet zo is geïnstitutionaliseerd als in de Finse CP. In de Franse CP manifesteerde zich de laatste paar jaar eveneens een, in dit geval "liberale" oppositie die met open brieven en manifesten wel degelijk als groep optrad. Het zou te ver gaan te stellen dat de Franse partijleiding dit zomaar heeft getolereerd. Er werd wel degelijk geprobeerd de oppositie monddood te maken. Maar als de eigen partijpers de verklaringen der opposanten niet opnam, konden zij hun denkbeelden bekend maken via de "burgerlijke" pers. De partij kon dat uiteraard niet tegenhouden en durfde ook met het oog op haar image de opposanten niet echt hard en massaal aan te pakken; tot roeyementen kwam het maar sporadisch. Ook de Nederlandse CP kent inmiddels een groepsgewijs optredende oppositie die als de partij ontoeschietelijk is eveneens soms zijn toevlucht neemt tot de burgerlijke pers en die door de leiding totnutoe wordt geduld.

Dit alles toont aan - en het PCE-congres deed dat dus opnieuw - dat de Westeuropese CP-en, deels onder invloed van de westerse pluralistische samenleving, deels ten gevolge van de vele meningsverschillen binnen de internationale communistische beweging, zelf ook een mate van pluralisme ontwikkelen dat zich door een bezwerend beroep op het democratisch centralisme veelal niet meer laat onderdrukken. Daarmee is het democratisch centralisme overigens nog niet afgeschaft. Maar de monolitische eenheid die het pretendeert te bewerken, is bij partijen zoals de Spaanse CP wel een fictieve zaak geworden.

PCE maakt pas op plaats, positie CARRILLO verzwakt

Vanuit een meer algemeen oogpunt vallen bij het PCE-congres nog de volgende kanttekeningen te plaatsen.

De positie van secretaris-generaal CARRILLO is verzwakt. De verdeeldheid in de partij zette zich om in kritiek op zijn leiding. Zelfs bij zijn medestanders kwam die kritiek soms tot uiting. CARRILLO is niet langer de leider van de partij maar van een groep in de partij, al is dat dan de meerderheid.

Zijn autoriteitsverlies werd scherp geïllustreerd bij zijn herverkiezing in het CC: een derde van de afgevaardigden steunde hem daarbij niet.

Doordat de partij zich zo sterk concentreerde op het eigen interne functioneren, kwam het congres aan allerlei andere belangrijke kwesties niet toe (een serieuze discussie over de verhouding communisten-socialisten bleef geheel achterwege) of beperkte het zich tot herhaling van de bekende standpunten (b.v. wat de Oost-West-relatie betreft). Het congres markeerde dus wat dit betreft een pas op de plaats.

Ook de positie van de PCE binnen de communistische wereldbeweging onderging als gevolg van het congres geen verandering. De verhouding met de CPSU blijft slecht. Moskou maakte dat zelf het duidelijkst kenbaar door een delegatie van laag niveau naar Madrid te sturen en door nog tijdens het congres in een Prawda-artikel een scherpe aanval op CARRILLO en zijn eurocommunistische opvattingen te doen en hem verantwoordelijk te stellen voor het ledenverlies van de PCE. Dat de PCE op het ogenblik goede betrekkingen onderhoudt met de Chinese CP was ook al bekend. Ietwat verrassend was wel dat Peking dit nadrukkelijk onderstreepte door zich door een topfunctionaris te doen vertegenwoordigen, PENG Chong, CC-secretaris en Politburolid. Namens de CPN was aanwezig Joop WOLFF, lid van het dagelijks bestuur.

DE ANTI-KERNWAPENCAMPAGNE VAN DE CPN

Met de organisatie van het internationale forum tegen de kernbewapening op 22 en 23 november van het vorige jaar sloot de CPN en het door deze partij geleide "Samenwerkingsverband Stop de neutronenbom - Stop de kernwapenwedloop" de campagne van 1980 af. Vrijwel direct daarna begonnen de voorbereidingen voor een nieuwe campagne, waarvan de eerste activiteiten plaatsvonden na de parlamentsverkiezingen in mei jl. Een maand eerder was een nieuwe landelijke leiding van het Samenwerkingsverband samengesteld, die nu vrijwel uitsluitend uit CPN-leden bestaat.

De voorbereidingen van de nieuwe campagne startten al in midden december van het vorige jaar, toen topfunctionarissen van de CPN en het Samenwerkingsverband en petit comité een werkbespreking hielden. Kort daarop reisde het CPN-Tweede-Kamerlid J.F. WOLFF af naar de Sowjet-Unie "om ideeën uit te wisselen" omtrent de anti-kernwapencampagne in Nederland.

Mogelijk hebben de heren in Moskou gesproken over de internationalisering van de anti-kernwapencampagne. In elk geval werden kort daarna de argumenten voor zo'n internationalisering, overigens vooral gericht op de Bondsrepubliek, uiteengezet door de heer WOLFF tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst van de CPN in Amsterdam op 16 januari. Hij stelde dat stationering van nieuwe atoomraketten in de BRD voor Nederland net zo onverdraaglijk zou zijn als het handhaven van atoomtaken door ons land zelf. Als in de BRD tot plaatsing van TNF-raketten wordt overgegaan, dan zou de "vredesstrijd" zich z.i. daarheen moeten verplaatsen. Volgens de heer WOLFF heeft de Nederlandse bevolking daartoe ook "historisch-moreel" het recht.

Tijdens de campagne voor de Tweede-Kamerverkiezingen ontwikkelde het "Samenwerkingsverband" weinig publieke activiteiten. De inzet van de kameraden was nu kennelijk elders van groter belang. De kernwapenwedloop bleef overigens toch goed in de publieke belangstelling vanwege het feit dat dit onderwerp een centrale plaats innam in de gehele verkiezingscampagne. Voor het Samenwerkingsverband bracht die adempauze de gelegenheid de eigen organisatie te herzien. Er werd een verslag gepubliceerd, waaruit de moeilijke financiële positie van het Samenwerkingsverband zou moeten blijken. Besloten werd tot de inzameling van circa f 100.000.- in een campagne onder het motto "kruis of munt". *)

Voorts werd in april een landelijke vergadering gehouden van plaatselijke werkgroepen van het Samenwerkingsverband. Hoofddoel van deze vergadering was het kiezen van een nieuwe landelijke leiding. Geheel volgens de leninistische traditie was door een door de zittende leiding ingestelde commissie uit de 45 kandidaten een voordracht gemaakt van 12 leden, die de nieuwe leiding moesten gaan vormen. Bezwaren tegen deze gang van zaken werden door de heer N.SCHOUTEN weggewoven: "verhinderd moet worden dat verkiezingen een kansspel worden". De voorgedragenen werden ook metterdaad gekozen in de nieuwe landelijke leiding van het Samenwerkingsverband. Van slechts één hunner kon het lidmaatschap van de CPN niet vastgesteld worden.

Voor de verspreiding van de CPN-opvattingen inzake de defensie was van belang dat door het wetenschappelijk bureau van de CPN, het IPSO, in juli j.l. een rapport werd uitgegeven onder de titel "Defensie aan de lijn".

In dit rapport, dat was opgesteld door een werkgroep "vredespolitiek" o.l.v. Hans A - lid CPN en redacteur van het N-bulletin - worden voorstellen gedaan voor beperking van de defensie-uitgaven. De taak van het Nederlandse leger zou volgens de IPSO-werkgroep beperkt moeten worden tot de eigenlijke verdediging van het land en een groter aandeel moeten omvatten in de vredesmacht van de Verenigde Naties. Landmacht, luchtmacht en marine zouden daaraan aangepast moeten worden. Ergo: geen maritieme "grootmacht" meer, maar verdediging van de territoriale wateren; geen voorwaartse verdediging meer tot de grenzen van de DDR, maar terugbrenging van de sterkte van de landmacht tot een niveau, noodzakelijk voor de verdediging van het Nederlandse grondgebied.

*) De betekenis van het financiële verslag is onduidelijk. Dat wordt vooral veroorzaakt door het feit dat controle van de cijfers door een onafhankelijke commissie een binnen het samenwerkingsverband onbekend verschijnsel is.

Voorts werd terugtrekking van de Nederlandse luchtmacht uit de luchtmachtstrijdkrachten van de NAVO gepropageerd.

Het rapport geeft aan, dat deze aanpassingen op langere termijn "vrij besteedbaar geld" zouden opleveren voor bijvoorbeeld onderwijs of woningbouw. Toch wil het IPSO nog wel wat extra geld aan defensie besteden, echter alleen om de weddeverlagingen ongedaan te maken en om de werknemers van defensie hun koopkracht te garanderen. In ieder geval wil het IPSO samen met de werknemers van de Nederlandse wapenindustrie komen tot heroriëntatie op een vredeindustrie. Het IPSO constateert tevreden, dat het zich op dit punt in toenemende mate gesteund weet door de vakbeweging. In dit verband verwijst het IPSO naar de discussies over vredesvraagstukken die in diverse FNV-geledingen, zoals binnen de ABOP en in het NVV-jongerencontact, zijn gevoerd.

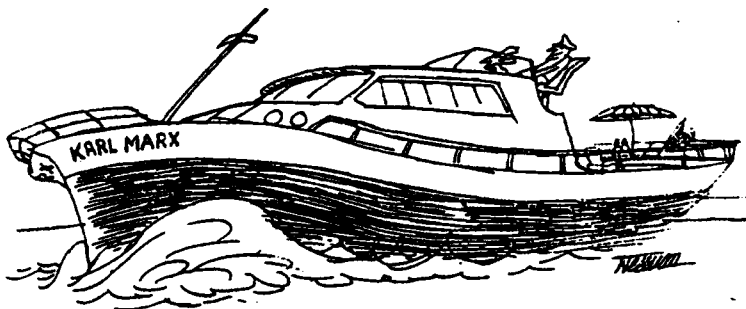
Overigens spelen enkele CPN-leden binnen die genoemde FNV-organisaties een stimulerende rol in de discussie

Nieuwe impulsen

Het besluit van de regering van de VS op 8 augustus j.l. om de neutronengranaat in produktie te nemen, leidde tot felle protesten van alle Nederlandse vredes- en anti-kernwapen organisaties. Het Samenwerkingsverband, reeds gemobiliseerd i.v.m. de start van haar najaarscampagne, kon op dat besluit vrij snel reageren met de organisatie van een aantal protestdemonstraties in Amsterdam en elders in het land.

De eigenlijke najaarscampagne van het Samenwerkingsverband ging van start met een demonstratieve boottocht door Nederland onder het motto "cruise tegen de cruise" en was aanvankelijk gericht tegen de plaatsing van middellangeafstandsraketten maar later ook tegen de produktie van het neutronenwapen.

Cartoon

Cruise tegen de Cruise
Boottocht tegen de
atoomraketten

De belangstelling voor deze "cruise" was beperkt. Alleen de start- en slot-manifestaties mochten zich in een behoorlijke publieke en publicitaire belangstelling verheugen. De organisatoren toonden zich niettemin verheugd over de belangstelling voor hun initiatief uit zowel West- als Oosteuropese landen.

De najaarscampagne zal verder gekenmerkt zijn door een groot aantal breed opgezette acties, met een accent op het internationale aspect ervan.

Zo zou op 27 augustus 1981 in Bonn reeds een bespreking hebben plaatsgevonden ter coordinatie van de anti kernwapencampagne op internationaal niveau. Voor het Samenwerkingsverband namen hieraan twee CPN-kaderleden deel. De campagne start in de Bondsrepubliek met een manifestatie te Bonn op 10 oktober. Voorts staan demonstraties op het programma op 24 oktober in Londen en op 25 oktober in Parijs en Brussel. In Nederland vindt op 21 november in Amsterdam een groots opgezette manifestatie plaats, georganiseerd door verscheidene vredesbewegingen, waaronder het Samenwerkingsverband.

De najaarsacties moeten op 6 december in Brussel hun climax bereiken. Aan de vooravond van de NATO-raad (7-11 december) zal daar een Internationale Manifestatie gehouden worden waaraan vrijwel alle Nederlandse anti-kernwapenorganisaties zullen deelnemen.

Internationale belangstelling voor Nederlandse acties

Hoezeer sommige belangen van Nederlandse anti-kernwapenbewegingen samen-vallen met het belang van de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie blijkt het duidelijkst uit de interesse, die van Oosteuropese zijde voor de activiteiten in Nederland aan de dag wordt gelegd. De CPN, en in haar voetspoor vanzelfsprekend ook het "Samenwerkingsverband", huldigt het standpunt dat de effectiviteit van de acties van partijen in eigen land groter is, naarmate de coördinatie met acties van de verschillende communistische partijen elders beter is. Hierbij zijn vooral bilaterale contacten en consultaties van belang. Van bijzondere betekenis zijn natuurlijk de contacten welke worden onderhouden met functionarissen uit de USSR.

Tijdens de "Cruise tegen de Cruise" verbleef o.a. de Sovjet-Rus Y.E. Kl , een zeer vooraanstaand politiek commentator van TASS, in ons land. Tijdens zijn verblijf had hij een ontmoeting met enkele topfunctionarissen van CPN en het "Samenwerkingsverband", onder andere over de in de nabije toekomst te volgen strategie. In een t.b.v. TASS vervaardigd artikel stelde hij met

tevredenheid vast, dat de CPN-leiding het nu "uiterst belangrijk" acht "de inspanningen van de volkeren te verdubbelen, ja te verdrievoudigen teneinde de nucleaire plannen te doen mislukken".

K deed in dat artikel voorts nogal moeite om aan te tonen dat de anti-kernwapenbeweging, i.c. het "Samenwerkingsverband", niet een door Moskou gesubsidieerde organisatie is. Vermoedelijk regelde hijzelf overigens het een week durende bezoek aan de SU - begin september - van een acht man sterke delegatie van het "Samenwerkingsverband", van wie er tenminste 5 lid van de CPN waren. Dit bezoek heette plaats te vinden op uitnodiging van het geheel door de CPSU geleide Sovjet-vredescomité en als doel te hebben er bij de Sovjet-autoriteiten op aan te dringen om ook niet zelf over te gaan tot het ontwikkelen, in productie nemen en/of stationeren van neutronenbommen(!). Zowel reis- als verblijfskosten werden geheel door de Sovjet-ambassade gedragen, hetgeen natuurlijk een merkwaardig licht werpt op het doel van de reis. Een en ander doet vermoeden, dat de reis in werkelijkheid voornamelijk beoogde de "onafhankelijke" positie van het "Samenwerkingsverband" te accentueren.

= = =

III: MINDERHEDEN - ACTIVISME - TERRORISME

DE WESTMELANESISCHЕ TRIPLE ALLIANTIE

Inleiding

Na tot de conclusie te zijn gekomen dat een politiek beleid gericht op beïnvloeding van de Nederlandse regering geen resultaat had opgeleverd, richtte de "president" van de "Republiek Maluku Selatan" ir MANUSAMA zijn politieke activiteit op het buitenland. Vanaf 1976 heeft de RMS-leiding tevergeefs getracht steun te verwerven bij de Verenigde Naties, bij de Afrikaanse staten Senegal en Benin, bij Vietnam en bij de CVSE-toetsingsconferentie te Madrid. Door de weinig succesvolle pogingen om in het buitenland enige steun te vinden, verminderde in de Molukse samenleving de belangstelling voor het politiek ideaal. Hieruit trok de RMS-leider de conclusie dat zijn buitenlandse politiek diende te worden herzien. In overleg met het hoofdbestuur van de Molukse eenheidsbeweging Badan Persatuan formuleerde hij een nieuw op aansluiting bij anti-Indonesische verzetsbewegingen gericht buitenlands beleid.

Pogingen aansluiting te vinden bij de verzetsbeweging van Atjeh en bij de Oosttimorese verzetsbeweging Fretilin mislukten. Een contact

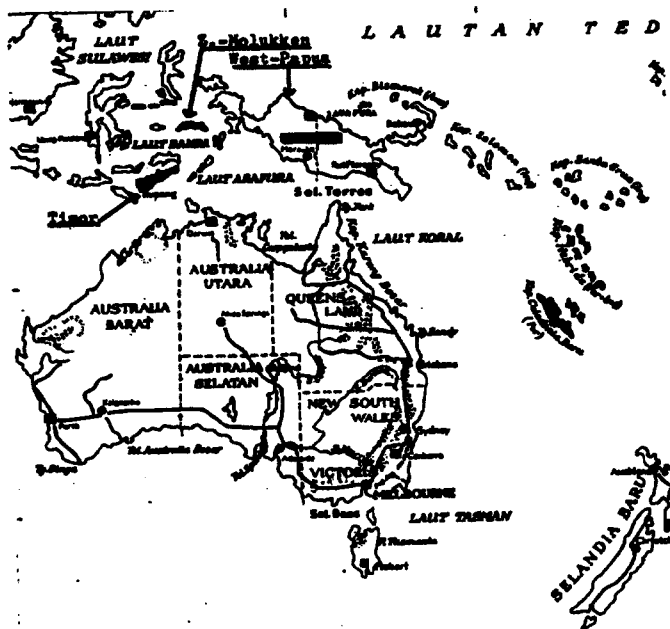
met een Oosttimorese in Lissabon gevestigde bevrijdingsbeweging bleek medio 1980 een opening te bieden. Deze beweging, genaamd Movimento Nacional para a Libertação e Independencia de Timor-Dili (MNLITD), bleek bereid een samenwerkingsverband aan te gaan met de Papoea-beweging van en de RMS. Na een uitvoerige correspondentie en diverse bezoeken van RMS-delegaties aan Portugal werd overeengekomen de zogenaamde "Westmelanesische Triple Alliantie" op te richten.

Bekendmaking van de samenwerkingsplannen

Tijdens een bijeenkomst te Capelle aan den IJssel op 14 februari 1981 berichtte ir. MANUSAMA voor het eerst in ruimere kring over zijn samenwerkingsplannen. Hij deelde mee dat voorafgaand aan de "25 april-viering" de zogenaamde "PATIMA-conferentie te Capelle aan den IJssel zou worden gehouden (PATIMA staat voor Papua, Timor en Maluku). De voorgenomen samenwerking met Papoea's en Timorezen zou daar vorm moeten krijgen en tot doel hebben het beleid van de Republiek Indonesië ten aanzien van haar minderheden in de Verenigde Naties aan de kaak te stellen, aldus ir. MANUSAMA. De herdenking van de "RMS-proclamatie" op 25 april zou geheel in het teken moeten staan van het "PATIMA-samenwerkingsverband". Voorts deelde hij mee dat het in de bedoeling lag dat "PATIMA" een bureau zou gaan openen in het Verre Oosten, mogelijk te Manilla (Filippijnen) en dat na afloop van de "PATIMA-conferentie" persconferenties belegd zouden worden te New York en te Lissabon of Madrid.

Noot: de persconferenties vonden geen doorgang en met betrekking tot het PATIMO-bureau werd geen nadere informatie ontvangen.

Vervolgens lichtte ir. MANUSAMA op 21 februari 1981, tijdens een bijeenkomst van een dertigtal vooraanstaande Molukkers te Capelle aan den IJssel, de samenwerkingsplannen toe. De "PATIMA-conferentie" zou op 23 en 24 april moeten plaatsvinden, terwijl op 25 april de samenwerking bekrachtigd zou worden. Het samenwerkingsverband, genoemd "Triple Alliantie", bedoelt gezamenlijk te streven naar onafhankelijkheid voor de Molukken, Oost-Timor en West-Papoea. Ir. MANUSAMA deelde nog mee dat het Atjehse volk niet in de plannen betrokken was, aangezien het niet tot het Melanesische volk behoort. Het zou zich echter in de toekomst wel bij de alliantie kunnen aansluiten.

De PATIMA-conferentie

Op 23 en 24 april 1981 vond te Capelle aan den IJssel de "PATIMA"-conferentie inderdaad plaats, resulterend in de vorming van de "West Melanesische Triple Alliantie". Ir. MANUSAMA fungeerde als voorzitter. De Papoea's waren vertegenwoordigd door een delegatie van zes leden.

. De Timorese delegatie

bestond uit vijf leden. De RMS was vertegenwoordigd door een zeven leden tellende delegatie onder leiding van A.R. LILIPALY.

- A.R. LILIPALY is "kabinetslid" in de "RMS-regering".

Ir MANUSAMA opende de conferentie met een toespraak waarin hij de wordings-geschiedenis van de conferentie schetste. Voorts benadrukte hij dat, alhoewel de politieke positie van de deelnemende partijen tamelijk verschilt, het probleem waarmee ze geconfronteerd worden voor allen gelijk is, namelijk de vrijheidsstrijd tegen dezelfde vijand, "de imperialistische en neo-koloniale Republiek Indonesië". Vervolgens hielden de delegatieleiders een toespraak. Dhr. LILIPALY wees ondermeer op de verdeeldheid binnen de gelederen; een kwaad, waaraan geen der partijen ontkomen was.

Tevens merkte hij op dat de MNLITD onafhankelijkheid wenst, te verkrijgen door herstel van het Portugese gezag in Oost-Timor. Het belangrijkste acht hij evenwel het uiteindelijke doel, te weten volledige onafhankelijkheid voor de drie gebieden.

De Timorese delegatieleider ging in zijn toespraak uitvoerig in op de totstandkoming van de PATIMA-conferentie.

De plannen van de "West Melanesische Triple Alliantie" mogen niet botsen met de belangen van de mogendheid met de grootste invloed in de Indonesische Archipel, te weten de Verenigde Staten, omdat anders de strijd voor onafhankelijkheid tot mislukken gedoemd zal zijn.

De MNLITD stelde

voor:

- a. de diplomatieke strijd te verheviggen;
- b. de guerrilla strijd om te vormen tot een openlijke oorlog wanneer Indonesië een dialoog met de Alliantie afwijst;
- c. een algemeen secretariaat te Lissabon te vestigen;
- d. de strijdkrachten onder bevel van West-Papoea te stellen;
- e. het financiële beheer aan de RMS toe te vertrouwen;
- f. als president van de Alliantie ir. MANUSAMA te benoemen.

Als één van de drie partijen een totalitair systeem zal invoeren, zoals fascisme of communisme, dan zal het verdrag van de Alliantie verbroken worden, aldus de Timorese vertegenwoordiger.

De PATIMA-conferentie, die met uitzondering van een aantal uren vrij toegankelijk was, werd met de ondertekening van het "Verdrag van de West Melanesische Triple Alliantie" besloten. In dit verdrag is met name artikel 3 opmerkelijk, waarin gesteld wordt: "that not one of them will accept a separate solution of their conflict with Indonesia,--".

De herdenking van de RMS-proklamatie, de dag na de conferentie, stond geheel in het teken van de "Alliantie". De samenwerking werd aan de drie- à vierduizend aanwezigen gepresenteerd als een groot succes in het verloop van de Molukse strijd. Alle sprekers sneden dit onderwerp aan. Bij de herdenking waren twee buitenlandse waarnemers aanwezig die zich solidair verklaarden met de "Triple Alliantie".

Buitenlandse belangstelling voor de Alliantie

De buitenlandse waarnemers, die zich solidair verklaarden met de "Alliantie", kwamen in de namiddag van 24 april 1981 in ons land aan.

Van verdere buitenlandse belangstelling voor het PATIMA-gebueren is niets gebleken.

Reacties op de "ALLIANTIE"

De reacties op het samenwerkingsverband lopen in de Molukse gemeenschap uiteen van uiterst enthousiast tot bijzonder negatief. Met name de Siwa Lima-organisatie (de organisatie van wijlen "Generaal" T.) heeft uiterst negatief gereageerd. In de pers werd aan de PATIMA-conferentie enige aandacht besteed. Naast de meer algemene berichtgeving trok een artikel in het "Algemeen Dagblad" van 23 april 1981 de aandacht doordat daarin de onderlinge verdeeldheid onder de Papoea's in Nederland werd belicht. In een artikel in de "Volkskrant" d.d. 24 april 1981 en in het VPRO-televisieprogramma "Extra" van 26 april 1981 noemde de jonge Molukker D.F. J. de "PATIMA-conferentie" een stunt van MANUSAMA om zijn geloofwaardigheid te behouden.

Enkele andere gehoorde bezwaren zijn:

- het geheel stelt niets voor: MANUSAMA krijgt steeds minder aanhang, de Papoea's zijn onderling sterk verdeeld en de Timorese groepering is uiterst klein;

- de "Alliantie" zal de houding van Indonesië ten opzichte van het Molukse streven in negatieve zin beïnvloeden;
- de "Alliantie" is op ondemocratische wijze - zonder het volk erin te kennen - tot stand gekomen;
- deze nieuwe "West Melanesische proclamatie" doet afbreuk aan de "RMS-proclamatie" waarvoor reeds dertig jaar gestreden is.

Alhoewel ook binnen de "RMS-top" de meningen niet eensluidend zijn voor wat betreft de "Alliantie", zijn de verwachtingen over het algemeen hoog gespannen.

Samenvattend wordt gesteld dat de Molukse gemeenschap in ons land de ontwikkelingen rond de "West Melanesische Triple Alliantie" in eerste instantie sceptisch gevolgd heeft; zij werden immers reeds talloze malen teleurgesteld door mislukte activiteiten van de RMS-leiding.

Commentaar

Gedurende de afgelopen twee jaar is in de Molukse gemeenschap het vertrouwen in de haalbaarheid van het RMS-ideaal duidelijk afgebrokkeld. Eén van de belangrijkste elementen die deze ontwikkeling heeft beïnvloed was het teleurstellend resultaat van de talrijke politieke initiatieven van de RMS-leiding. Een duidelijke verschuiving in de belangstellings sfeer van politieke naar maatschappelijke problemen vond plaats. Dit leek een gunstige ontwikkeling omdat daardoor de situatie in de Molukse samenleving steeds minder ruimte liet voor extremistisch optreden van Molukse jongeren. Aan deze gunstige ontwikkeling zou een eind kunnen komen door de vorming van de "West Melanesische Triple Alliantie". Als de betrokken partijen voldoende inhoud weten te geven aan dit samenwerkingsverband, dan kan dit worden beschouwd als het grootste politieke succes voor de RMS-leiding sedert jaren.

Vooralsnog heeft de "Alliantie" slechts een halt toegeroepen aan de afsterving van het RMS-ideaal. Dit ideaal zou echter door de nieuwe actieve anti-Indonesië politiek van de "Alliantie" nieuw leven ingeblazen kunnen worden. Een actiever beleven van het RMS-ideaal maar vooral de onvermijdelijke teleurstellingen op iets langere termijn doen de kans op extremistisch optreden vanuit de Molukse gemeenschap ongetwijfeld toenemen.